

„אופקים חדשים: תערוכה רטרוספקטיבית

מציאים פתרונות דומים, כלומר: ה' מכלה המשותף הוא תוצאה של מסקנות מודעות.

קבוצת „אופקים חדשים“ מתארגנת בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה, ואחרי מלחמת השחרור, קשה למצוא הקבלה לקבוצות אמנים דומות, במ' קומות אחרים, מאחר שהקבוצה אינה מנסחת מצע מוגדר, וכן אין בה אח' דות של פתרונות, משותפת לחברי הקבוצה המגמה למציאת דפוסים חד' שים ליצירה בארץ; לכאורה אין יצ'י רחם מהווה את הבסיס להתאגדותם, אלא רק לבטיהם עם עצמם ועם המ' ציאות הישראלית, למעשה ניתן למ' צוא בעבודתם הרבה מן המשותף להם, כמו ליצ'יבור בארץ. אם לנסות להעניק שם לנטיה משותפת ביצירתם, מגיעים למושג „היסטורי וצ'י“, כלומר: הענקת ערך היסטורי במתכוון ובמגמתיות, לנושאים ויס' דות שונים, שאינם בהכרח השתל' שיות דברים, ושבראיה פרספקטיבית אינם חייבים כלל וכלל להיות דוקה היסטורית. בתערוכותיה הראשונות של קבוצת „אופקים חדשים“ בול' טים האלמנטים „המזרחיים“, המונות הנף של י' שטרייכמן (קבר רבי מאיר בעל הנס" מס' 28, עין-הוד מס' 27), „עבר" של עוקשי (מס' 38 — 39), „הייע" של זריצקי (מס' 10, 11, 12), „דמויות אשוריות" של כהנא (מס' 21), ו„טבע דומם" (על הפיג'אן" של לואיזדה (מס' 42) מאפיינות את גישתם של האמנים ביצירותיהן הנ'ל. יש כאן שימוש במילון-צורות השאוב מהווי מזרחי-אכזוטי, וסולם צבעים חם, עם דגש חזק על אפקטים של אור ב„שמש הישראלית“, על אף המגמה ליצ'ור מופשט בולטת כאן הסקיצה הפיגורטיבית.

העבודות מהתערוכות המאוחרות מציגות גישה החלטית ותכליתית יותר אל המופשט, והצטמצמות בתחומים אסתטיים (א) עוקשי „לילה נצחי“, מס' 81, כהנא, „המעונה“, מס' 80, לואיזדה „ציור שמן" מס' 83, נתון „אדם“, מס' 64, זריצקי „ציור שמן" מס' 70, ועוד).

מנקודת מבט של שנת 1965 נראה שציירי קבוצת „אופקים חדשים“ נע' „קלאסיים" באמנות הישראלית ולפחות בציבור הישראלי. נכון ליצ'ין גם את השפעתם על האומנויות השי' מושיות אשר הן הן שיצרו, אולי, את ה„סגנון הישראלי“.

מבנה התערוכה מאפשר הכרות מ' חודשת עם דרכם של מספר אמנים ותיקים. לביקור בתערוכה יש גם מבחינה זו ענין רב. לדוגמה יכולות לשמש עבודותיו של כהנא, המציגות מעבר מצורות גיאומטריות וקומפוז' וצי'ת קווית (7, 6, 5) דרך ריטמי' ואצ'יה (סולם יעקב, מס' 49) אל שי' מת הדגש על הצבע, כאלמנט עצמאי וכממשיך הבעה מרכזי („המעונה“, מס' 80).

עבודותיו של עוקשי מציגות קו התפתחות מקביל. בתמונותיו 38, 39, גיכרת התמודדות בין קו-המיתאר וה' צבע, עם הכרעה לצד הראשון. עבר דתו מס' 51 „הצלוב“, מדגישה כת' מים צבעוניים עצמאיים הנקדעים מ' רקע שחור ונהפכים למשחק גונים בעלי עוצמה שווה עם אסוציאצ'יה חזקה לויטראז'ים. בעבודתו „הלילה הנצחי“, (מס' 81) ממלאה הצבעוניות חפסיד לואי בלבד, כששחור „הלילה“ (או „הנצחי“) שליט, ומודגש ע'י הגונים האחרים, ושוב אינו מתמודד אהם.

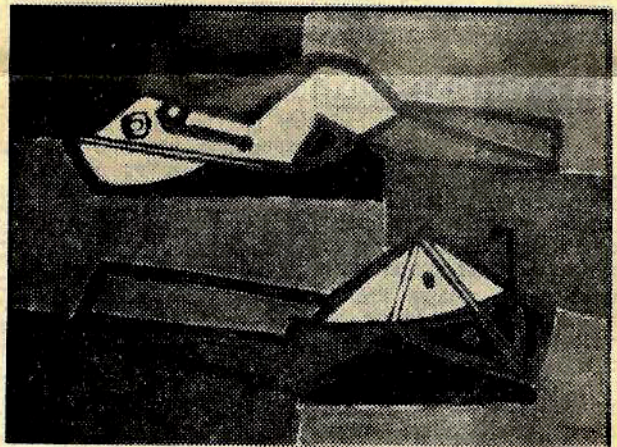
צריך להתייחס אל התערוכה מתוך אספקט כרונולוגי, ואסור לערב אס' פקט זה במונח „התפתחות“, שהוא בעל משמעויות רבות ומחייב זה'י רות בשימוש בו.

ד"ר נורית כהנא

מוזיאון ישראל ירושלים

אם בניסוח הצורני ואם ברפרטואר הצבעוני, או אפילו בבחירת הנושאים, אפשר אולי לראות תנועות אלה כ' המשך למסורת התארגנות דומה כבר במאה ה-19 (כמו הנצאר'אנים בגרמנ' יה, או הפר'אנסאליטים באנגליה). ב' תקופת מלחמת העולם השנייה, ובע'י קר בשנים שלאחריה, מסתמנת נטייה חזקה ליצירה אינדיבידואליסטית, יתכן אפילו שבמתכוון שללו התאר' גנות על בסיס של השקפת עולם, מסגרות עבודה משותפות נוצרות לא מכתילה אלא בדיעבד, כאשר לב' טיהם והיפושיהם של האמנים היחידים

התערוכה מקיפה את השנים 1948 — 1963, בחירתן ואופן הצגתן של היצירות, המוכרות מהודמנויות קוד' מות, מאפשרים דיון על אופי הקבוצה, ואולי יש בהם כדי להסביר את הב' סיס המשותף להתארגנותה. בעשור הראשון והשני של המאה הזאת התארגנו קבוצות של אמנים על בסיס של ניסוח אחיד מוצהר של השקפת עולם, מוכרות קבוצות אמני ה„דאדא“, „הפוב“, „הפרש ה' כחול“, „ה„גשר“, ועוד. ביצירותיהם משתקפת גישתם האסתטית כאספקט אחד בלבד מתפישת עולםם, הנושאת סימני היכר ברורים ומוחלטים, משו' תפים לכל חברי הקבוצה בעבודותיה.

כהנא : שתי דמויות